

ประวัติศาสตร์ของเกาะเต่า โดยย่อ (บุญชัย ร' ล')

เกาะเต่าตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของจังหวัดชุมพร 75 กม. และอยู่ทางด้านทิศเหนือของเกาะพะงัน 35 กม. เป็นเกาะเล็ก ๆ ที่บางคนมองว่าคล้ายเมล็ดถั่ว แต่คนเกาะบอกว่า ถ้ามองจากเกาะพะงันจะเห็นรูปทรงคล้ายเต่า เกาะแห่งนี้มีพื้นที่ประมาณ 25 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เคยตกสำรวจไม่ปรากฏในแผนที่ประเทศไทย

หากย้อนไป 300 กว่าปีก่อน พ.ศ.2229-2230 (ค.ศ.1685 และ 1686) นาม “เกาะเต่า” ปรากฏอยู่ในบันทึกของเอกสารโบราณ¹ จากการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ มีการระบุถึงชื่อเกาะพะงัน – สมุย โดยเรียก “เกาะเต่า” ว่า บาร์ดี (Pol - Bardi) หรือ บาร์เดีย (P. Bardia) เรียก เกาะพะงัน ว่า เกาะคอร์มอน หรือ กอม็อง (P. Cormon) และเรียก เกาะสมุย ว่า เกาะซังครอยหรือซองกรัวอี (P. Sancroy)

จากที่นายชวนภู ธนวนินนาม คหบดีผู้รู้ภาษาจีนไหหลำ กล่าวว่าชาวไหหลำ เรียก “เต่า”ว่า กูเปี้ย หรือ กูเปี้ยะ ชวนให้วินิจฉัยว่า การที่ฝรั่งสมัยอยุธยาเมื่อสามร้อยกว่าปีก่อนเรียกเกาะเต่าว่า บาร์ดี หรือ บาร์เดีย เป็นการเรียกตามภาษาจีน สำเนียงไหหลำ (หรือสำเนียงจีนอื่น ที่ฟังคล้ายกัน) แต่รับแล้วถ่ายทอดต่อกันจนมาเขียนเป็นอักษรที่ให้เสียงเพี้ยนออกไปเล็กน้อยเป็น บาร์เดีย เท่ากับแสดงว่า นามเกาะเต่าถูกเรียกขานตามคุณลักษณะที่มีเต้ายั่วเยี้ยเต็มไปหมด มานานหลายร้อยปีแล้ว แต่จะเป็นชื่อที่ คนจีนแปลชื่อไทยเป็นภาษาจีน หรือคนไทยแปลชื่อจีนเป็นภาษาไทย นั้น ย่อมสุดวิสัยจะหาหลักฐานมายืนยันได้

ในหนังสือเรื่อง “ชีวิตความเป็นอยู่ในกรุงสยามในทัศนะของชาวต่างประเทศ ระหว่าง พ.ศ.๒๓๘๓ - ๒๓๘๔ (ค.ศ.๑๘๔๐-๑๘๔๑)” โดย เฟรเดอริก อาร์เธอร์ นีล เรือเอกหญิง ลินจง สุวรรณโกคิน แพล (พ.ศ. ๒๕๒๕) มีเรื่องราวเกี่ยวกับเกาะบาร์เดีย (ซึ่งตามที่ได้ปรากฏในแผนที่ของชาวตะวันตก และจากเนื้อความในหนังสือดังกล่าว น่าเชื่อว่า เกาะบาร์เดีย คือ เกาะเต่า) เมื่อราวหนึ่งศตวรรษ (สมัยรัชกาลที่ ๓) ก่อนการเป็นทัศนสถาน ว่า

“ฉะนั้น ๓ วันหลังจากเกิดเหตุ เราก็มาทอดสมออยู่ระหว่างเกาะแกวชุมพร และชุมพร บริเวณแกวนั้น น้ำลึกราว ๗ ฟาธอมครึ่ง น้ำก็ใส พื้นใต้น้ำเป็นดินโคลน

ทางฝั่งตะวันตกของเกาะบาร์เดียนี้ เกือบจะตรงข้ามกับชุมพร มีหมู่บ้านใหญ่แห่งหนึ่ง ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนมีอัธยาศัยดีและขยันขันแข็ง ในท้องนาใกล้ ๆ นั้น ก็มีหมู่ ป่า ไก่ แพะ และมีวัวสองสามตัว แต่เราก็ยังไม่อยากได้ไข่สดหรือนมหรือแม้แต่เนย ระหว่างที่เราพักอยู่ที่นั่น พวกผู้ชายก็ดูหน้าตาดีกว่า จนแทบไม่มีเค้าของชาวมลายูเลย รูปร่างก็เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าคนพื้นเมืองแกวชุมพรนี้ คงไปแต่งงานกับชายและหญิงชาวเมืองตะนาวศรี ซึ่งคนพวกหลังนี้สืบเชื้อสายมาจากคนอินเดียบางวรรณะ เช่น พวกเจนตูล ฯลฯ พวกเจนตูลนี้ ถึงแม้ผิวจะคล้ำ แต่ก็มีข้อยกเว้นคือ รูปร่างสง่าภาคภูมิ ในเกาะบาร์เดียนี้ เราเห็นว่ามีพืชผักอุดมสมบูรณ์และราคาถูกด้วย ดอกไม้ป่าก็มีขึ้นมากมายหลายชนิด พวกนกสวย ๆ และผีเสื้อนั้นในแถบนี้ไม่

¹ จดหมายเหตุรายวัน การเดินทางไปสู่ประเทศสยาม ในปี ค.ศ.๑๖๘๕ และ ๑๖๘๖ ของ บาทหลวง เดอ ชัวซีย์ สมาชิกสภาราชบัณฑิตฝรั่งเศส แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร (พ.ศ.๒๕๑๖) หน้า ๓๒๔ และ แผนที่ประเทศสยาม และ ประเทศใกล้เคียง แสดงที่ตั้งเมือง หมู่เกาะในอาณาบริเวณมหาสมุทร ตลอดจนช่องแคบต่างๆ โดย Herman Moll (ประมาณ พ.ศ.๒๒๘๗ - ค.ศ.๑๗๔๔) จากประมวลภาพประวัติศาสตร์ชาติไทย หน้า ๓๗

ค่อยจะมี ชุมพรอยู่ขึ้นไปจากลำแม่น้ำท่ายุ้ง (Tayung) ๑ ราว ๗ ไมล์ เราไปแวะเมืองนี้สองสามครั้ง และซื้อพวกเครื่องหนังมาจากชาวบ้าน ของเหล่านี้ เป็นของหายากพอดู โดยเฉพาะพวกหนังกระรอก ข้าพเจ้านั่งพิจารณาเห็นว่า แม่น้ำท่ายุ้ง (Tayung) นี้ อาจจะทำให้พวกเรือที่มีระวางขับน้ำขนาดกลางล่องขึ้นไปได้จนถึงเมืองรินโดนี (Rindoney) ๒ ทางฝั่งตะวันตก และถ้าทำได้ก็จะช่วยย่นระยะทางเดินเรือ จากเมืองมาตราส และกัลกัตตา ที่จะไปยังเมืองจีนได้มากขึ้น

เราพักอยู่ที่เกาะบาร์เดียราว ๆ สองสัปดาห์ จากนั้นก็แล่นใบเลียบฝั่งตรงไปยังเมืองตรังกานู ผ่านเมืองพัง (Sancori) ๓ และแหลมฆนอม (Cornom) ลมขณะนั้นพัดปานกลาง เราก็ก่อนผ่านช่องแคบ อยู่ระหว่างนครศรีธรรมราช และหมู่เกาะตันตาเล็ม . . .

และย้อนไปกว่า 125 ปีก่อน พ.ศ. 2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เคยเสด็จขึ้นประพาสเกาะเต่า ๑ ครั้งและทอดเรือพระที่นั่งบริเวณเกาะเต่า ๒ หน กล่าวคือ

แม้ว่าสมเด็จพระปิยมหาราชเสด็จประพาสเกาะพังครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2431 ถึง 14 ครั้ง แต่เพียงจะเสด็จขึ้นประพาสเกาะเต่าเป็นครั้งแรกและครั้งเดียว เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๒ วันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๘ ปีกุน โดยแล่นเรือมาจากธารเสด็จ เกาะพัง หลังจากประพาสเกาะเต่าแล้ว เรือพระที่นั่งแล่นไปจอดที่เกาะลังกาจิว ตั้งความบางตอนใน จดหมายเหตุ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู คราว ร.ศ. ๑๑๗ ร.ศ. ๑๑๘ ร.ศ. ๑๑๙ รวม 3 คราว (โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร พ.ศ. ๒๔๗๑) ว่า

“วันที่ ๑๗ เวลาเช้า ๒ โมงครึ่งถึงเกาะพัง เรือพระที่นั่งทอดที่อ่าวเสด็จ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ เสด็จลงเรือพระที่นั่งกระเชียงขึ้นบก . . . เวลาบ่าย ๓ โมง เสด็จกลับมาขึ้นเรือพระที่นั่ง ทอดประทับแรมที่เกาะพัง จนเวลา ๓ ยาม ออกเรือพระที่นั่ง ๓

วันที่ ๑๘ เวลาเช้าโมงครึ่ง ถึงเกาะเต่า (๑) ทอดเรือพระที่นั่งแล้ว เวลาเช้า ๒ โมงเศษ เสด็จลงเรือพระที่นั่ง ไปประทับที่หาดทราย ทรงพระดำเนินประพาสตามหาด แล้วทรงพระดำเนินขึ้นบนเนินลูกเขาน้อย ตัดไปลงหาดอีกแห่งหนึ่งอยู่ใกล้กัน ที่นั่น เปนปากธารมีน้ำจืด แต่ไม่มีมากนัก น้ำไหลริน ๆ มีศิลาใหญ่อยู่ที่ปากธาร ทรงพระราชหัตถเลขาเปนอักษรพระนามย่อ จ,ป,ร, แลเลขบอกศก ๑๑๘ ที่ศิลานั้น แลโปรดเกล้า ๆ ให้สลักลงไว้ ตามรอยพระราชหัตถเลขานั้น เสร็จแล้ว ทรงฉายพระรูป แล้วเสด็จกลับมาที่หาด ซึ่งเปนที่แรกเสด็จขึ้น เพราะหาดทางที่จารึกอักษรพระนามนั้น เปนที่ตื้นแลมีศิลา ขึ้นลำบาก จึงเสด็จขึ้นทางอื่น เสด็จลงเรือพระที่นั่งกระเชียง มาประทับเรือพระที่นั่งมหาจักรีเวลาเที่ยง ครั้นเวลาบ่ายโมง ๑ ออกเรือพระที่นั่งมหาจักรี จากที่ทอดเกาะเต่า . . .

(๑). เกาะเต่านี้เปนเกาะใหญ่ แต่อยู่ห่างฝั่งมาก หาดอยู่ข้างด้านตะวันตก เวลาลมตะวันตกคลื่นใหญ่ เสด็จผ่านไปมา มีพระราชประสงค์จะประพาสหลายครั้ง ติดคลื่นไม่ได้ประพาส คราวนี้คลื่นราบ จึงแวะประพาส”

จากข้อความในจดหมายเหตุที่ว่า “ทรงพระดำเนินประพาศตามหาด แล้วทรงพระดำเนินขึ้นบนเนิน ลูกเขาน้อย ตัดไปลงหาดอีกแห่งหนึ่งอยู่ใกล้กัน ที่นั่น เปนปากธารมีน้ำจืด” แสดงว่าสมเด็จพระปิยมหาราช เสด็จขึ้นที่อ่าวแม่หาด แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทางแหลม ที่ปัจจุบันเรียกว่า แหลม จ.ป.ร.

หลังจากเสด็จประพาสในครั้งนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าหลวงได้ประทับบนเรือพระที่นั่งซึ่งจอดที่เกาะเต่าอีก สองครั้ง แต่ไม่ได้เสด็จขึ้นประพาส

ต่อมาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงเสด็จมาประทับและจาริกถวายพระหัตถ์ลงบนหินริมหาดทรายรี ดังมีร่องรอย ต่างวาระเวลาจนถึงทุกวันนี้

ในอดีตเกาะพังและเกาะเต่าขึ้นอยู่กับมณฑลชุมพร ส่วนเกาะสมุยขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช ต่อมาได้มีการจัดตั้งเป็นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะสมุย ได้ถูกตั้งเป็นอำเภอ เกาะพังได้ถูกตั้งเป็นตำบล ส่วน เกาะเต่าได้เป็นเพียงหมู่บ้านร่วมกับหมู่บ้านที่เกาะพังคือ หมู่ 9 ชื่อ หมู่บ้านโฉลกหลำ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เข้ามาเกาะเต่าในยุคนั้น เป็นคนเกาะสมุยและเกาะพัง ช่วงแรกจะเป็นการทำ ประมงและการทำไม้ (หาไม้ซ่อมแซมเรือ เนื่องจากเกาะเต่ามีต้นยางมาก) และมีปลามาก ต่อมาพบว่าเกาะเต่า ได้มีการนำมะพร้าวมาปลูกและกรมวิชาการเกษตรได้ทำการตรวจสอบอายุต้นมะพร้าว พบต้นมะพร้าวที่เก่าแก่ ที่สุด เป็นต้นที่ปลูกตั้งแต่ปีพ.ศ.2477 อยู่ในที่ของตระกูลบุญชัย ซึ่งสืบค้นว่าเป็นการมาของนายศรีนวล และพี่น้อง และลูกๆ อยู่ที่บริเวณหาดทรายรี และมีต้นมะพร้าวที่ปลูกในปีพ.ศ.2478 บริเวณอ่าวแม่หาดโดย ตระกูล มีเพียร เป็นการมาของนายล้อม มีเพียรและลูกๆ และยังมีหลักฐานการปลูกมะพร้าวเรื่อยมาทั่วทั้งเกาะโดย ชาวบ้านหลายๆ กลุ่มหลายๆ ครอบครัวที่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกาะเต่า จึงอาจกล่าวได้ว่ามีชาวบ้าน เข้ามาบุกเบิกตั้งรกรากบนเกาะเต่านี้นับย้อนหลังไปได้กว่า 90 ปี

ดังมีเรื่องราวประวัติจากครอบครัวบุญชัย เล่าว่า ในปีพ.ศ. 2476 ก่อนแต่งงานทวดศรีนวล (พ่อตาโอ ตาเอื้อม) บุญชัย มาเกาะเต่าหลายครั้ง ปีนั้นเป็นปีที่ลุงโสภณ บุญชัยเกิด แต่ทางการยังไม่ได้เปิดให้จับจอง ตอนนั้นพบเห็นญวนมาอยู่แล้ว พวกญวนที่มาอยู่เกาะเต่าเป็นพวกทำประมง มาทำหอยมือเสือ หอยนมสาว เอาไปตากแห้ง จับเต่า จับปลิงทะเล คนญวนยังเคยเอาไข่เต่าไปเยี่ยมที่เกาะสมุย ถามว่าแล้วเขาคุยกันรู้เรื่องได้ ยังไง ก็เพราะทวดศรีนวลพูดจีนกลางได้

จากนั้นอีก 10 ปี ในพ.ศ.2486 ประวัติศาสตร์ของเกาะเต่าถูกบันทึกไว้ว่า คือ เกาะแห่งความโหดร้าย เพราะใช้เป็นที่คุมขังของนักโทษการเมือง (กบฏบวรเดช 2476 กบฏนายสิบ 2477 และ กบฏพระยาทรงสุรเดช 2482) ครั้งเมื่อเกิดสงครามแปซิฟิก²ขึ้น ทางรัฐบาลกลัวว่า อังกฤษจะมาชิงตัวนักโทษการเมืองไปจากเกาะตะรุ-

² สงครามแปซิฟิก (Pacific War) หรือ สงครามมหาเอเซียบูรพา (Greater East Asia War) เป็นเขตสงครามหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่สอง สู้รบกันใน มหาสมุทรแปซิฟิกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลัก เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 7 ธันวาคม 2484 ถึง 2 กันยายน 2488 สงครามสิ้นสุดลงด้วยการทิ้งระเบิด นิวเคลียร์ถล่มฮิโรชิมาและนะงะซะกิ และการทิ้งระเบิดทางอากาศครั้งใหญ่โดยกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา

เตา เพราะที่ตั้งเกาะตะรุเตาอยู่ชายแดนฝั่งมหาสมุทรอินเดีย จึงย้ายนักโทษคดีการเมืองจากเกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล จำนวน 54 คนพร้อมผู้คุมและเดินทางมาถึงเกาะเต่าในวันที่ 21 เมษายน 2486 ด้วยเหตุผลว่า นี่คือน้ำทะเลอ่าวไทยที่ตั้งโดดเดี่ยว มีน้ำทะเลกว้างไกลเป็นรั้วกันกักกันอิสรภาพ

จากเกาะตะรุเตามาที่เกาะเต่า นักโทษทุกคนจะถูกตีตรวน ส่งขึ้นโบกี้รถไฟจากสถานีรถไฟกันตังตอนเช้าไปถึงสถานีท่าข้ามจังหวัดสุราษฎร์ธานีในตอนเย็น และจากสถานีท่าข้ามก็ลงเรือไปยังบ้านดอน เพื่อพักแรมที่คุกสุราษฎร์ธานี พักผ่อนกันไม่กี่ชั่วโมงก็ต้องนำตัวไปลง “เรือเขวงศักดิ์สงคราม” ผ่านเกาะสมุย เกาะพะงัน มุ่งต่อไปเกาะเต่า

ในช่วงแรกปล่อยให้หากินอิสระภายในเกาะ และในเวลาต่อมาได้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ บริเวณแม่หาดโดยมีการทำรั้วรอบ ซึ่งมีการก่อสร้างตั้งแต่ปีพ.ศ. 2485-2486 ในพื้นที่สวนของนายล้อม มีเพียร และใช้พื้นที่เพียง 25 ไร่ ความลำบากของเรือนจำเกาะเต่าได้ทำให้มีนักโทษเสียชีวิตถึง 6 คน นักโทษการเมืองได้ถูกปล่อยตัวในวันที่ 23 ตุลาคม 2477 โดยใช้คุกเพียงแค่ว่า 1 ปี 6 เดือนเท่านั้น และได้ทำการรื้อถอนออกไปในปี 2490

ดังมีรายละเอียดจากบันทึกของอดีตนักโทษ ที่สะท้อนให้เห็นความยากลำบาก บางช่วงว่า

เกาะเต่าเป็นสถานกักกันนักโทษการเมืองโดยเฉพาะนักโทษสามัญ มีแต่พวกที่มาช่วยเจ้าหน้าที่เรือนจำทำงาน หุงต้มในครัวทำความสะอาดและรับใช้ครอบครัวพัศดี และเจ้าหน้าที่เรือนจำเท่านั้น โรงขังได้สร้างอย่างแน่นหนาอยู่ ภายในรั้วรอบขอบชิด ส่วนบ้านพักของผู้บัญชาการเกาะ เจ้าหน้าที่เรือนจำและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้สร้างอย่างสวยงามทันสมัย มีถึงเก็บน้ำใหญ่จุน้ำได้ ถึง 3,000 แกลลอน

ช่วงเดือนแรกที่นักโทษการเมืองไปถึง ขาดแคลนแหล่งน้ำมาก เพราะถึงเก็บน้ำใหญ่ได้พึ่งหลายลงจนใช้การไม่ได้ นั้นแสดงให้เห็นชัดว่าเกาะเต่าไม่มีแหล่งน้ำและนักโทษการเมืองจะต้องประสบกับปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ทางการค้าขายคุมขังได้ขุดบ่อเล็ก ๆ ขึ้นแทน เมื่อนักโทษการเมือง 54 คน³ ต้องใช้น้ำพร้อมกัน

³ ประวัติย่อนักโทษการเมืองบางส่วนที่ถูกนำไปขังที่เกาะตะรุเตาและเกาะเต่า

๑. หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร เป็นนักโทษการเมืองคนสำคัญ ทางราชการ สร้างที่ ประทับและถวายอารักขาอย่างดีเยี่ยม มีความรู้ทางเกษตร เช่น ปลูกแตงกวาบนพื้นทราย ปลูกมะพร้าวพันธุ์พื้นเมือง เลี้ยงเป็ด ไก่ ได้ผลเป็นที่น่าชื่นชม เมื่อทรงพ้นโทษแล้วก็ได้ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๑ สมัยนายควง อภัยวงศ์ เป็น นายกรัฐมนตรี

~~๒. นาวาเอก พระยาศรารักษ์ พิพัฒน์ (เลื่อน ศรารักษ์วานิช) ต้องโทษตลอดชีวิต มีความผิดมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๖ มีสมญานามว่านักโทษปาปิยอง คิดแต่จะหนี แล้วก็หนี พอไปอยู่เกาะเห็นเกาะลังการีอยู่ลิบ ๆ ก็วางแผนอยู่วันแล้ววันเล่าคิดแต่จะหนีทำเดี่ยว~~

~~๓. กรรณีกัม พ.ศ.๒๔๘๒ พระยาศรารักษ์พิพัฒน์ พร้อมเพื่อนนักโทษ ๔ คน ลงเรือ ฝ่าดงฉลามข้ามไปยัง เกาะลังการีได้ เมื่อรัฐบาลออกพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรม นักโทษ การเมืองผู้นี้จึงกลับสู่มาตุภูมิเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐-๒๔๙๑ และได้รับ ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัย นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี~~

๓. หลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) ต้องโทษเดียวกันกับพระยาศรารักษ์ พิพัฒน์ สำเร็จวิศวกรรมศาสตร์จากอังกฤษ ใช้เวลาตอนติดคุกอยู่บางขวางในการแปลดิคชัน นารี เอนไซ โคลปิเดีย จาก A-Z จบที่บางขวาง เริ่มเขียนต่อที่เกาะตะรุเตา และจบบริบูรณ์ เมื่อถูกส่งไปควบคุมที่เกาะเต่า จังหวัด สุราษฎร์ธานี ต้องทนทุกข์ทรมานหมอบกับพื้น เขียน หนังสือ ผลงานเป็นที่ประจักษ์จนทุกวันนี้

๔. นายหลุย ศิริวัตร ครูสอนภาษาฝรั่งเศส

ในเวลาจำกัด น้ำไหลซึมออกมาไม่พอที่จะให้ชำระล้างร่างกายและซักฟอกเสื้อผ้าได้โดยทั่วถึง นักโทษการเมือง จึงต้องซื้อน้ำอาบน้ำ กินด้วยราคาแพง

ไถยน้อย บรรยายถึงภาพเกาะเต่า ลักษณะทัศนสถาน และเรื่องบ่อน้ำ ความบางตอนว่า “หาดทรายที่ขาวสะอาดดูจุกๆฝ้ายของเกาะเต่า ขุนเขาที่คลุมด้วยต้นไม้เขียวชอุ่ม และเบื้องบนคือ ท้องฟ้าสีคราม เรียงร้อยให้พวกเราที่ออกันอยู่แน่นขนัด ตรงปากกระวางเรือ ล่องลงตัวเองว่า มันจะเป็นถิ่นสวรรค์คล้ายๆ นอกจากหอคอยสูงที่ยืนตระหง่านอยู่ตรงกลางเกาะเท่านั้น ที่เป็นสัญญาณว่า ถ้าเราเข้าประจำการครบครันในโรงขังเมื่อใดนั้น หอแห่งนี้จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจขึ้นไปประจำพร้อมกับ รังปืนกล ซึ่งสามารถส่ายปากกระบอกส่งกระสุนออกไปได้ทุกทิศทางที่ครอบคลุมบริเวณ . . . ที่เกาะนี้ เห็นจะมีสิ่งที่น่าสนใจอยู่เพียงประการเดียวเท่านั้นคือ ยามเมื่อดวงอาทิตย์กำลังลับจาก ขอบฟ้าลงสู่พื้นทะเล มันช่างเป็นภาพที่งดงามอะไรปานนั้น คลื่นริมฝั่งเป็นสีม่วงอ่อน ท้องฟ้าสีคราม งามอย่างเยือกเย็น...เราได้พยายามกวาดสายตาออกไปโดยรอบ เพื่อสำรวจเอาความคร่าวๆ ในขั้นแรก ที่เดียวว่า ค่ายคุมขังแห่งใหม่นี้จะทารุณหฤโหดใหญ่ยิ่งสักปานใด โน่นคือโรงขังขนาดใหญ่ซึ่งกำลังจะ เป็นที่อยู่ของเรา ณ บัดนี้ นั่นคือโรงครัว โรงเลี้ยง ซึ่งคาดด้วยพื้นซีเมนต์ สนามหญ้าตรงนั้น กว้าง พอใช้ สถานที่ต่าง ๆ ทั้งหมดนี้รวมอยู่ในรั้วรอบขอบชิด คณะอาณาบริเวณทั้งหมดภายในรั้วนี้ราว ๓๕ ไร่ แต่ที่น่าสนใจสำหรับพวกเราเป็นพิเศษคือ โรงมุงจากอย่างง่าย ๆ ตรงเบื้องหน้า ซึ่งแขวนกลองใบ มหึมาอยู่ไม่ใช่เล่นและเล่นเอาเราต้องสอบถามขึ้นโดยด่วน จึงได้ความว่า นั่นคือ สิ่งที่ใช้แทนระฆัง เรียกประชุม หรือใช้เป็นสัญญาณเรียกกินข้าวที่เกาะเต่านี้ มีเจ้าหน้าที่รอรับพวกเราอยู่รวม ๑๐ คน และนักโทษสามัญอีก ๕๐ คน ซึ่งได้ส่งมาเตรียมการต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า รวมทั้งการรักษาความสะอาด ในบริเวณค่ายด้วย . . .ภายหลังที่ได้เข้าประจำที่โรงขัง ซึ่งบรรจุพวกเราได้เพียง ๕๐ คนเท่านั้น เราก็ ได้ถูกนำไปยังเนินสูงกลางเกาะ บนเนินนี้เอง เจ้าหน้าที่ได้ชี้ให้ดูรั้วเรือนจำ ซึ่งกั้นเอาพื้นที่ ๑๕ ไร่ไว้ เป็นขอบเขต เขาชี้ให้เราดูว่า นี่เป็นเขตของค่ายคุมขังเกาะเต่า ซึ่งเราจะละเมิดมิได้ และสิ่งที่ทลาย อย่างย่อยยับเพราะอำนาจของไต้ฝุ่นนั้น คือ ถังซีเมนต์จุน้ำขนาด ๓ พันแกลลอน ทำให้เราเสียวูบ พอใช้ เพราะมันหมายถึงภัยอันตรายอันเกิดจากการขาดแคลนน้ำจืด ได้ร่อยุ่เฉพาะหน้าแล้ว เมื่ออยู่น้ำ ได้ทลายลงเช่นนี้ ทางทหารของค่ายจึงขุดบ่อน้ำขึ้นแทน แต่เป็นบ่อกว้างเพียง ๒ - ๓ ตารางเมตรและลึก ๒ เมตร มีน้ำอยู่เพียงริม ๆ กั้นบ่อ ปรากฏว่ากว่าจะตักได้คราวละ ๑ กะลา ต้องใช้เวลาถึง ๕ นาที เมื่อ

๕. หม่อมหลวง ทวีวงศ์ วัชรพงษ์ ชอบเล่นกีตาร์และเป็นครูสอนตัดเสื้อแก่นักโทษ

๗. นายอรุณ บุณนาค สารวัตรรถจักรภาคอีสานผู้ขับรถไฟฮาโมเนก ประสานงา กับรถไฟหุ้มเกราะบรรทุกปืนใหญ่ของฝ่ายรัฐบาล บริเวณ สับเปลี่ยนรถไฟบางเขน หมกมุ่นกับ การค้นคว้าหนังสือ

บรรดานักโทษการเมืองหลายคนถูกปล่อยเกาะเต่า ๔ - ๕ ปี บางคนถูกส่งตัว ไปขังต่อที่ เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปลาย สงครามโลก ครั้งที่ ๒ นาย ควง อภัยวงศ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนักโทษการเมือง เมื่อ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นักโทษถือว่าไม่มีความผิดจึงมีอิสระทั่วหน้ากัน บางคนก็เล่นการเมือง ต่อ เช่น หม่อมเจ้า สิทธิกร กฤดากร โชติ คุ่มพันธ์ ไตย สุวรรณทัต และ พระยาสุรพันธ์ เสนีย์ หนึ่งในนักโทษปาปิอุอง ได้ดำรงตำแหน่ง รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยต่อมา

คำนึงถึงพวกเรา ๕๔ คน นักโทษสามัญอีก ๕๐ คน และผู้คุมอีก ๑๕ คน รวมกันเข้า ๑๐๐ กว่าคน น้ำบ่อนี้จะเลี้ยงพวกเราพอหรือไม่ ก็คงตอบได้ทันที โดยไม่ต้องคิดคำนวณให้ปวดการ อยากรู้ก็ดี ก็เป็นการเคราะห์ดีของพวกเราอยู่บ้าง ที่พระพิรุณโพรยปรายลงมา บ่อนี้จึงช่วยป้องกันการอดน้ำตายไปได้ แม้กระนั้นเราก็ต้องถูกรีดเลือดอย่างทารุณจากนักโทษสามัญ ซึ่งรับจ้างตัดหาบละถึง ๕๐ สตางค์” (ไม่ประวิสรรชนีย์, Facebook, 2016)

พศิตเพี้ยน อนุโรจน์ ผู้อำนวยการเกาะใต้ให้เกียรติ และปฏิบัติต่อนักโทษการเมืองอย่างดีตามแบบฉบับที่ควรปฏิบัติต่อนักโทษการเมือง คือ ในตอนกลางวันอนุญาตให้นักโทษการเมืองออกจากบริเวณรั้วห้องเที่ยว ไปตกปลาหาพืชผักเป็นอาหารได้โดยเสรี ในเวลากลางคืนจึงได้จำกัดให้นักโทษการเมืองอยู่ในบริเวณรั้วกัน แต่เพียงช่วงเวลาไม่นาน การปฏิบัติต่อนักโทษการเมืองดีเกินไปยังผลให้พศิตเพี้ยนผู้นี้ต้องถูกส่งย้ายจากเกาะเต่าโดย พันตำรวจเอกพระกล้า กลาง สมร (มงคล หงสไกร) อธิบดีกรมราชทัณฑ์ขณะนั้นเห็นว่า เป็นการปล่อยปล่นักโทษการเมืองเกินไป ร้อยตรี พยอม เปรมเดชา ได้มาเป็นพศิตแทน โดยมี จำอ่อน หนูรักษา เป็นผู้ช่วย ในทันทีที่เข้ารับตำแหน่ง เขาก็สั่งกักขังนักโทษการเมืองไว้ในเรือนขังในเวลา กลางคืน และกักให้อยู่ในบริเวณรั้วในเวลากลางวัน นักโทษการเมืองจึงหมดโอกาสที่จะไปตกปลา หาหอย หาปู และพืชผักมาเป็นอาหาร จำต้องกินอาหารอันแร้นแค้น และขาดคุณภาพซึ่งทางเรือนจำจัดหาให้ ร่างกายจึงขาด อาหารและผ่ายผอมอ่อนแอ จนไม่อาจต้านทานต่อเชื้อไข้จับสั่นที่เป็นมาแล้วจากเกาะตะรุเตา เมื่อได้รับเชื้อใหม่อันร้ายแรงของเกาะเต่าซึ่งเป็นทีที่เพิ่งหักล้างทางฟงใหม่ๆ และฝนตกชื้นเสมอ นักโทษการเมืองจึงเป็นไข้จับสั่นกันแทบทุกคน ความคับแค้นประการสำคัญที่สุดก็คือ การติดต่อส่งข่าวคราวทางจดหมายกับญาติ เป็นไปด้วยความลำบากอย่างยิ่ง เพราะเรือไม่มีเชื้อเพลิงทั้งเรือดำน้ำทางฝ่ายสัมพันธมิตรก็ยุ่งยามมากขึ้น

เรือเสบียงจึงเดินทางมาเกาะเต่าเพียงเดือนละครั้งแต่น้อยครั้งที่จะมีจดหมายถึง นักโทษการเมืองทั้งนี้จะเป็นเพราะเหตุใดก็สุดจะเดา พศิตพะยอมได้ชี้แจงว่าจดหมายต่างๆ ที่ส่งไปถึงญาตินั้นจะต้องผ่านการตรวจของเจ้าหน้าที่เรือนจำเสียก่อน อย่างไรก็ตามนักโทษการเมืองแทบจะไม่ได้รับจดหมายหรือข่าวคราวตอบจากญาติเลย นั่นหมายถึงการขาดแคลนเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภค และที่ร้ายที่สุดคือ การขาดแคลนยาที่จะใช้บำบัดรักษาโรคทางการเรือนจำก็ไม่ยอมจ่ายยาหรือดูแลรักษา แต่ประการใด ข้าวของเงินทองที่ญาติส่งไปให้ ก็หายตกหล่นเสียเป็นส่วนใหญ่

อนึ่ง จากที่ไทยน้อยเขียนถึงสภาพของเกาะเต่าเมื่อเป็นทัศนสถานในเรื่อง “เกาะนรกกลางทะเลลลाम” ความตอนหนึ่งว่า “วาทภัยใหญ่ในฤดูมรสุมที่อุบัติขึ้นเหนือพื้นมหาสมุทรแปซิฟิกปานประหนึ่งแทบว่าจะพัดพานหอบเอาเกาะนรกเกาะนี้ถล่มทลายลงไปอยู่ใต้พิภพ มะพร้าวและยางพาราเอนเอียงแทบว่าจะหมอบราบคาบแก้ว . . . ดวงจันทร์ในวันเพ็ญสาดแสงนวลอาบไปทั่วบริเวณค่าย มะพร้าวยืนต้นสงบนิ่งสดชื่นอยู่ในท่ามกลางแสงเดือน” การระบุว่า มีมะพร้าวยืนต้นอยู่ในบริเวณทัศนสถานดังกล่าว ชวนให้วินิจฉัยได้เป็น ๒ ประการคือ ต้นมะพร้าวอาจจะขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือ มีคนนำมาปลูก

แต่จากกรณีในหนังสือ “สอ เสถบุตรฯ” ที่มีข้อความบรรยายถึงผลไม้ในเกาะเต่าเมื่อเป็นทัศนสถานที่ว่า “ผลไม้ป่ามีขึ้นอยู่โดยทั่วไป มีทั้งเงาะ มะไฟ มะพูด มะปราง ฯลฯ แต่ผลไม้ป่าเหล่านี้ล้วนแต่เปรี้ยวเสียจนรับประทาน

ไม่ไหว แต่มะละกอที่ขึ้นอยู่บนเกาะเต่าเป็นดงนั้น กลับเป็นมะละกอพันธุ์ฮาวายอย่างดี เนื้อหนาและมีรสหวานชื่นใจ ทั้งนี้คงอาจจะมีใครนำพันธุ์อย่างดีมาปลูกไว้ เมื่อได้รับดินดีมีปุ๋ยบริบูรณ์ มันก็เลยขยายพันธุ์แผ่ไปในอาณาบริเวณอันกว้างขวาง นักโทษการเมืองพากันเก็บเอามาบ่มไว้ได้เพียงของตนและฝากเพื่อนๆ ผู้อาวุโสที่มีได้ออกไปทำงานข้างนอก ... ส่วนผู้ที่ไม่มีอะไรจะขาย ก็พากันเก็บมะละกอพันธุ์ดีของเกาะเต่าใส่ไหใส่กระบุงตะกร้าสำหรับจะเอาไปขายที่จังหวัดสุราษฎร์ เวลาเก็บจะต้องเลือกเอามะละกอดิบๆ ที่แก่ได้ที่ คือ เมื่อเอาเล็บกรีดจะไม่มียางไหลออกมา ปรากฏว่ามะละกอที่ขนไปนั้น ขายดิบขายดี ทำให้นักโทษการเมืองได้เงินเป็นจำนวนไม่น้อย” นั้น คงจะวินิจฉัยได้ว่า ต้องมีคนนำมะละกอมาปลูกที่เกาะเต่า ก่อนการเป็นทัณฑสถาน จึงอาจเป็นไปได้ว่า มะละกอดังกล่าวน่าจะปลูกหรือถูกทิ้งเมล็ดไว้ตั้งแต่สมัยเมื่อมีชุมชนที่เกาะเต่าในทศวรรษที่ ๒๓๘๐⁴ ซึ่งปรากฏเรื่องอยู่ในหนังสือของเฟรเดอริก อาร์เธอร์ นีล ดังกล่าวข้างต้น ก็ได้ แล้วเวียนวายตายเกิดอยู่หลายหน จนได้กลายมาเป็นอาหารและพืชเศรษฐกิจของบรรดาผู้ต้องโทษดังกล่าว

กรณี “มะละกอ” จึงน่าจะพอเป็นเครื่องช่วยบ่งชี้อย่างหนึ่งว่า เคยมีชุมชนอยู่ที่เกาะเต่าก่อนการเป็นทัณฑสถานอย่างแน่นอน โดยอาจเป็นชุมชนในทศวรรษที่ ๒๓๘๐ ก็ได้ และชุมชนนั้นคงตั้งอยู่ในบริเวณที่ภายหลังราวหนึ่งร้อยปีต่อมาได้ใช้เป็นที่ตั้งสร้างทัณฑสถาน นั่นเอง จึงพอสันนิษฐานเกี่ยวกับเรื่องบันทึกของชาวตะวันตก สมัยรัชกาลที่ 3 ที่ระบุถึงกลุ่มคนในเกาะบาร์เดียหรือเกาะเต่า ได้ว่า กลุ่มคนเหล่านั้นคงมาอยู่ที่เกาะเต่าชั่วคราว เป็นการเฉพาะกิจเมื่อหมดความจำเป็น หมดภาระหน้าที่ ก็โยกย้ายกลับบก เช่น หลบหนี หลีกเลี้ยงภารกิจของพลเมือง หรือ ภาวะบีบคั้น อันตราย เช่น การลักเล็ก การเกณฑ์พลเมืองไปใช้งานราชการ ภัยสงคราม หรือ การไม่ปกติสุขด้วยเหตุต่าง ๆ ๆ หรือ มาเพื่อปฏิบัติภาระหน้าที่พลเมือง เช่น หาของป่า หาของทะเล พวกเบี้ย-หอย หาไม้บางชนิด ๆ ส่งให้ทางราชการ เป็นต้น (ไม่ประวิสรรชนีย์, 2560)

ต่อมาพระกล้า กลางสมร อธิบดีกรมราชทัณฑ์ขณะนั้น ได้มีคำสั่งให้นักโทษการเมืองที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ทั้งหมด ทำงานกรรมกรเช่นเดียวกับนักโทษสามัญ ทั้งนี้เป็นการผิดกฎของเรือนจำที่ว่า นักโทษการเมือง ซึ่งถือกันว่าเป็นนักโทษชั้นเยี่ยมย่อมได้รับการยกเว้นมิให้ต้องทำงานกรรมกร หากให้ทำงานช่วยเจ้าหน้าที่ ควบคุมงาน หรือทำงานเกี่ยวกับหนังสือ หรือการบัญชีเท่านั้น เบื้องหลังของคำสั่งนี้ก็คือ การทำงานกรรมกร จะทำให้นักโทษการเมืองได้มีโอกาสออกกำลังกาย อันเป็นการต่อต้านโรคภัยไข้เจ็บให้เบาบางลง ในการทำงานกรรมกรนั้น นักโทษการเมืองได้ถูกเกณฑ์ให้ออกไปทำงานในป่า โดยแบ่งออกเป็นหมู่ๆ หมู่ละ 5 คนบ้าง 6 คนบ้าง งานที่ถูกกำหนดให้ทำนั้นมีทั้ง ทำถนน ถางป่า โค่นต้นไม้ ดายหญ้า ปราบที่สำหรับทำไร่ถั่ว และไร่มันสำปะหลังซึ่งผลิตผลทางการเกษตรเหล่านี้เป็นสมบัติของค่ายคุมขังทั้งสิ้น อันการกลั่นแกล้งให้นักโทษการเมืองต้องทำงานหนัก กรำแดดกรำฝนในขณะที่เป็นไข้จับสั่น ตลอดจน การตัดหนทางมิให้ญาติได้มีโอกาสส่งเครื่องอุปโภคบริโภค และยารักษาโรคไปให้นักโทษการเมืองนั้น เป็นเสมือน คำสั่งประหารชีวิตนักโทษการเมืองโดยแท้ เพราะการขาดแคลนเงิน อาหาร ยารักษาโรคในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งเต็มไปด้วยเชื้อไข้จับสั่นอันร้ายแรงย่อมหมายถึงความตาย อันที่จริงแล้ว นักโทษการเมืองเท่าที่เหลืออยู่นี้ ล้วนเป็นผู้ที่ถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิต แต่เมื่อได้รับการลดหย่อนโทษในวาระพิเศษต่างๆ ประกอบกับเป็นผู้ประพฤติตนดี โทษที่ได้รับจึงเหลือเวลาอีกเพียงสองปีเศษๆ เท่านั้น ดังนั้นหากพวกนักโทษการเมืองรุ่นนี้ได้รับการปลดปล่อยให้พ้นโทษ ก็

⁴ ประมาณ 188 ปี (ปรับปรุงเนื้อหา 10 สิงหาคม 2568, รัชดา)

อาจจะกลับมาเป็นเสี้ยนหนามของรัฐบาลขณะนั้นได้ วิธีที่ดีที่สุดที่จะตัดไฟแต่ต้นลม ก็คือ กลั่นแกล้งและบีบคั้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้นักโทษการเมืองรุ่นนี้ ต้องมีอันเป็นไป จนสูญเสียชีวิตที่เกะเต๋า ด้วยพิษไข้จับสั่นและความอดอยาก

ผลของการออกไปกรำแดดกรำฝนทำงานหนักในป่า ในระหว่างฤดูฝนของปี 2486 นั้นเอง ทำให้นักโทษการเมืองซึ่งไม่เคยกับการทำงานหนัก ร่างกายขาดอาหารผ่ายผอมอ่อนแอ และมีเชื้อไข้จับสั่นอยู่แล้วได้รับเชื้อไข้ป่าหรือไข้จับสั่นอย่างร้ายแรงเข้าอีกจึงกำเริบหนัก และระบาศพรหลายไปอย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ชีวิตของนักโทษการเมืองต้องสูญเสียไปถึงหกคน ในช่วงระยะเวลาเพียงหกสัปดาห์ มีนักโทษการเมืองเสียชีวิตไปถึง 6 คน ที่ต้องสิ้นชีวิตบนเกาะเต๋า คนแรกคือ ร้อยเอกหลวงจักรโยธิน (ม.ล.บุษ อิศรางกูร ณ อยุธยา) พระแสงสิทธิการ (ท่านเป็นคุณพ่อของ นายแพทย์อมร นนทสูต อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข) อ่ำ บุญไทย นักหนังสือพิมพ์เจ้าของนามปากกาแม่น้ำโขง สิทธิศาสตร์ คชกุล หลวงโถมพลล้าน อดีตผู้บังคับการตำรวจจังหวัดเพชรบุรี และ เพื่อน ปุณทนิก

คนแรกที่ต้องสิ้นชีวิต บนเกาะเต๋าด้วยพิษไข้จับสั่นขึ้นสมอง คือ ร้อยเอกหลวงจักรโยธิน (ม.ล.บุษ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ขณะที่ หลวงจักรโยธินไข้ขึ้นสูง ดิ้นทุรนทุรายพรวดเพื่อเรียกหาแต่ลูกเมีย อาการหนักอยู่ในขั้นอันตราย พระยาจินดา จักรรัตน์ ได้บริจาคยาฉีดแอตตาบรินให้หนึ่งหลอด อาการก็ยังไม่ทุเลาลง หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร จึงประทานยาแคมเฟอริให้อีกหนึ่งหลอดก็หาประโยชน์อะไรมิได้ ด้วยหลวงจักรฯ ได้สิ้นชีวิตลงในเวลาอีกไม่กี่ชั่วโมง ต่อมาพระแสงสิทธิการติดตามหลวงจักรฯ ไปเป็นคนที่สองด้วยไข้จับสั่นอีกเช่นกัน ต่อมา อ่ำ บุญไทย นักหนังสือพิมพ์เจ้าของนามปากกา “แม่น้ำโขง” ก็ได้จบชีวิตลงเป็นคนี่สามด้วยโรคท้องมานโรคนี่ได้ก่อความทุกข์ทรมานให้แก่ อ่ำ บุญไทยอย่างยิ่ง เมื่อต้นเดือนกรกฎาคม นายแพทย์ซึ่งเป็นนักโทษต้องคดีฆ่าภรรยาตายได้เดินทางไปเกาะเต๋าพร้อมกับเรือเขวงศักดิ์สงครามเพื่อทำการเจาะท้องให้ อ่ำ บุญไทยจนท้องยุบเป็นปกติ แต่เพียงระยะเวลาไม่กี่วันท้องของอ่ำกลับโตใหญ่ขึ้นอีกเมื่อไม่มีนายแพทย์เจาะท้องให้อ่ำจึงใช้ตะปูซึ่งฝนจนแหลมเจาะท้องของตนเองอีกหลายครั้งหลายหน จนในที่สุดเขาก็สิ้นชีวิตและสิ้นความทรมานทั้งปวง

คนที่สี่ที่สิ้นชีวิตด้วยไข้จับสั่นในเวลาไล่เลี่ยกับอ่ำ บุญไทย ก็คือ สิทธิศาสตร์ คชกุล ศาสตรเป็นส่วนตัวคนเดียว ไม่เคยมีญาติพี่น้อง หรือผู้หนึ่งผู้ใดส่งเสียเขา ตลอดเวลาที่เขาต้องโทษ ภรรยาของเขาได้ทอดทิ้งเขาไปในทันที ที่เขาต้องถูกจำคุก สอ เสถบุตร ได้ให้ความอุปการะช่วยเหลือแก่ศาสตรตลอดเวลา ทั้งในเรื่องเงิน เสื้อผ้า อาหารการกิน และยา “ไทยน้อย” ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่องค่ายคุมขังนักโทษการเมืองว่า “ความเป็นอยู่ของเราในค่าย ได้มีพื้นฐานอยู่ในคติที่ว่า ตัวใครตัวมัน เพราะทุกคนเท่ากับลอยคออยู่ในห้วงมหาสมุทร อีเมดินเม็ดหนึ่งหรือควินินเม็ดหนึ่ง หมายถึง ชีวิต ในที่นี้เราน่าจะอนุโมทนาแก่น้ำใจอันงดงามของ หลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เสถบุตร) ซึ่งช่วยทั้งยา เงิน และอาหารแก่ ศาสตร เพื่อจะประคับประคองชีวิตของเขา ไว้จนสุดความสามารถ ตลอดจนเสื้อผาก็พยายามว่าจ้างคนชักฟอกให้ตามสมควร แต่ในที่สุด ศาสตรก็ต้อง จากเราไปอย่างไม่มีวันกลับ” สอ เสถบุตร เล่าว่าในสภาพแวดล้อมอันคับแคบ ซึ่งขาดทั้งยาและอาหารเช่นนั้นการให้ยาแก่เพื่อนซึ่ง กำลังจะตาย อาจหมายถึงความตายของตัวเองในเวลาต่อไปเมื่อหมดยา ดังนั้นมันจึงเป็นเรื่องของการตัดสินใจที่ยากยิ่งระหว่างมนุษยธรรมกับสัญชาตญาณของการอยู่รอด นักโทษการเมืองทุกคนต้องระวังสุขภาพและใช้วิธีบำบัดรักษาโรคด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่เรือนจำมิได้ เหลียวแลหรือให้การบำบัดรักษาแต่อย่างใด ยาควินินแอตตาบริน หรืออีเมดินแต่ละเม็ดมีความหมายต่อชีวิตของแต่ละคนการมียาโดย

จำกัดทำให้แต่ละคนใช้วิธีบำบัดรักษาตนเองด้วยวิธีต่างๆกัน บางคนแบ่งยากิน ทีละน้อยแต่กินเรื่อยๆ จึงเกิดอาการชินกับยาและยากี่มีไม่มากพอที่จะบำบัด

โรคซึ่งเป็นอยู่อย่างร้ายแรงให้หายขาดได้ บางคนเวลาที่ป็นน้อยอยู่ ถนอมยาไว้ไม่ยอมกิน พอเป็นมากถึงขั้นเพื่อคลั่งยากี่เอาไว้ไม่อยู่ เช่นในรายของพระแสงสิทธิการ เมื่อพระแสงฯ สิ้นชีวิตลงนั้น มียาแอดตาบรินและควินินซ่อนอยู่ใต้หมอนและใต้ที่นอน เป็นจำนวนมาก ส่วนสอ เสถบุตร นั้นได้ใช้วิธีที่ว่า โดยปกติเขาจะไม่กินยาป้องกันไว้ก่อน แต่ถ้าโรคไข้จับสั่น กำเริบขึ้นเมื่อใด เขาก็รีบกินยาอย่างเต็มที่ เพื่อให้หายจากโรคโดยเร็วที่สุด ด้วยวิธีการเช่นนี้ สอ เสถบุตร ทั้งที่ตัวเล็ก บอบบางจึงรอดชีวิตจากไข้จับสั่นของเกาะเต่ามาได้ในระหว่างที่ความตายกำลังคุกคาม นักโทษการเมืองบนเกาะเต่าอยู่นั้น หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน์ และดร.โชติ คุ้มพันธ์ ซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่ในเรือนจำบางขวางในคดีพยายามก่อการกบฏ พ.ศ.2481 ถูกทางการรัฐบาลขณะนั้น เห็นว่าเป็นบุคคลประเภทหัวแข็ง ไม่เข็ดหลาบ อันจะเป็นเสี้ยนหนาม แก่รัฐบาลได้ ทางราชการจึงได้มีคำสั่งเนรเทศบุคคลทั้งสอง ให้มาร่วมความทุกข์ทรมานและความตายกับนักโทษการเมืองที่เกาะเต่า

ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ อดีตนายทหารอากาศผู้นี้เคยต้องโทษในคดี กบฏบวรเดช พ.ศ. 2476 มาแล้ว และได้รับการปลดปล่อยให้พ้นโทษไปในปี พ.ศ.2480 และต่อมา ม.ร.ว.นิมิตรมงคล ก็ถูกจับกุมอีก ถูกฟ้องร้องและต้องคำพิพากษาของศาลพิเศษให้จำคุกตลอดชีวิต ในคดีพยายามก่อการกบฏ พ.ศ. 2481 อันเป็นคดีเดียวกันกับร้อยโท เณร ตาละลักษณ์ และนักโทษการเมืองอีก 17 คน ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตในเรือนจำบางขวาง

ภาพที่ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ และ ดร.โชติ คุ้มพันธ์ ประสพเมื่อแรกไปถึงเกาะเต่า นั้น ทำให้เขาตกใจแทบสิ้นสติ เพราะมันเป็นภาพของเมืองนรกบนโลกมนุษย์อย่างแท้จริง แทบทุกคนผอมจนมีแต่หนัง หุ้มกระดูก หน้าซีดเซียวแววตาแห้งแล้งอิดโรย บางคนนั่งกอดเข้าห่มผ้าตัวสั่นสะท้าน บางคนก็ตื่นตระหนก ร่ายผ้าผ่อนหลดลุ่ย ปากก็พรั่นเพื่อตะโกนโวยวายด้วยพิชไ้ขึ้นสมอง บางคนก็อาเจียนเปื้อนเปรอะบริเวณที่นอนอยู่ บางคนก็นั่งซิมดวงตาเหม่อลอย บางคนก็นอนขดห่มผ้าตัวสั่นราวกับลูกนก ผู้มาใหม่ทั้งสองสำนึกทันทีว่า ตนถูกส่งเข้ามาอยู่ในแดนแห่งความตายร่วมกับนักโทษการเมืองในคดีกบฏ พ.ศ.2476

ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์เองในเวลาต่อมาก็เกือบจะสูญสิ้นชีวิตด้วยพิชไ้ขึ้นสมองถ้าหากมิได้รับพระกรุณาอย่างใหญ่หลวงจากหม่อมเจ้าสิทธิพรกฤดากร พระองค์ท่านได้ทรงเสียสละอย่างยิ่งโดยประทานยาฉืดซึ่งมีเหลืออยู่เพียงสองสามหลอดสุดท้ายของพระองค์เพื่อช่วยชีวิตของม.ร.ว.นิมิตรมงคลไว้ต่อมาไม่นาน หลวงโจอมพลล้าน อดีตผู้บังคับการตำรวจจังหวัดเพชรบุรีผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารีก็มีอาการเพียบหนักเขาพรั่นเพื่อตื่นตระหนกรายด้วยพิชไ้จับสั่นขึ้นสมอง และเฝ้าแต่พรั่นรำพันเรียกหาลูกเมียตลอดเวลาจนสิ้นใจไปในตอนพลบค่ำวันหนึ่ง หลังจากนั้นไม่กี่วัน เพื่อนปุณทนิก ก็ตายลงโดยกะทันหันเป็น คนที่หก

เพลงแห่งชีวิต

ในท่ามกลางความทุกข์ยากและการพลัดพรากนั้น เพราะคนเราคงจะจมปลักอยู่กับความทุกข์โศกอยู่ตลอดเวลาหาที ย่อมมิได้ และการมัวหมกมุ่นอยู่กับความระทมเศร้า ท้อแท้ จนไม่สนใจต่อปัจจุบันและอนาคต ย่อม

มิใช่วิสัยวิญญูชน ดังนั้น บางวันบางเวลา นักโทษการเมืองก็มีวาระสำหรับความบันเทิงเล็กๆ น้อยๆ บ้าง เช่นกัน ดังที่ ไทยน้อย เขียนไว้ว่า

“ดวงจันทร์ในวันเพ็ญสาดแสงนวลอาบไปทั่วบริเวณค่าย มะพร้าวยืนต้นสงบนิ่งสดชื่นอยู่ในท่ามกลางแสงเดือน มันเป็นคืนที่ธรรมชาติออบอวลไปด้วยความสุขอย่างประหลาด ตรงข้ามกับพวกเราที่ต้องนอนซบนอนเซาเหนียวเพลียด้วยการทำงานมาทั้งวัน เต็มประดา ปราศจากความหวังและปราศจากทั้งข้าวคราวของลูกเมียพ่อแม่ เราถูกทรมานอยู่ในโลกนี้แต่คนเดียวแท้ๆ นึกไม่ผิดว่าอย่างไรๆ ทวีวงศ์ คงอดไม่ได้ที่จะต้องคว้าแบนโจหรือกีตาร์ของเขาอย่างแน่นอน ดวงจันทร์อย่างนี้ใครจะอดใจอยู่ได้เล่า บางทีดนตรีก็มีอิทธิพลอย่างประหลาด ที่เร้าใจเราให้สดชื่นอยู่ได้ในดวงของความทุกข์ยากในเกาะนรก เช่นเกาะเต่านี้

ทวีวงศ์มีศิลปะอย่างพิเศษในการสร้างเพลงใหม่ๆ ขึ้นคลอกกับทำนองของกีตาร์หรือแบนโจ หรือซอด้วงคันโปรดของเขา เล่นเอาเราต้องกววนความคิดไปในอดีต ในขณะที่เรามีดวงใจอยู่ในอ้อมแขน และเฝ้าแต่เพียรจุมพิตอยู่อย่างไม่รู้เบื่อหน่ายเสียเลย ในท่ามกลางแสงเดือนอย่างที่เราเห็นอยู่เดี๋ยวนี้... โธ่เอ๋ยดวงใจจำ เธอมองดูเดือนดวงนี้บ้างหรือเปล่า ฉันทะแ้งดูทางหน้าต่างโรงซังอยู่แล้ว มองดูซิจะแล้วจุดหมายของสายตาเราจะได้พานพบกันนั้นอย่างไรเล่า ซอของทวีวงศ์ทำนอง “เขมรไทรโยค” ดังขึ้นแล้ว พร้อมกับบทเพลงของ โฉง สุวรรณทัต ที่นิพนธ์ขึ้น

“บรรยายความตามที่ได้ไปตกยาก ยังเกาะเต่า ลำบากแทบอาลัย
ต้องขุดดินถางป่าไม่เว้นวัน ทั้งข้าวน้ำสารพันจะขาดแคลน
บางคราวน้ำจืดก็แห้งบ่อ พากันอเพียรขอจมนเมื่อยแขน
ต้มข้าวเอาน้ำทะเลมาต้มแทน นายท่านว่าดีแสนไม่เปลืองเกลือ
ยามนอนนอนยัดทะนานแน่น จะเหยียดขาเหยียดแขนลำบากเหลือ
เหมือนวัวควายที่เขาขังไว้ในเรือ นอนทั้งเหงื่อเหนียวนักก็หลับไป
บางคราวข้าวขาด อนาคตนัก ซ้ำปลาผักแม้แต่เกลือก็หมดไ
ข้าวสารนิตต้มกับมัน ฉันทเข้าไป งานยังใช้ ไม่เว้นให้หยุดนอน
ยามเย็นหนาว เสียงปักษีร้อง ที่พลัดคู่กู่ก้องบนสิงขร
ไอ้ชาติศาสน์กษัตริย์ ข้าประนมกร ยังอวรณ์รำลึกพระคุณอยู่มั่นคง”

เสียงซอด้วงที่เสนาะกินใจคลอลำนำเพลงชีวิตแห่งเกาะเต่า ในทำนองเขมรไทรโยค จางหายไปกับสายลมและเสียงคลื่นกระเช้าเข้าแห่หาด นานแล้ว กาลเวลาคงผันผ่านก้าวรุดไปข้างหน้าอย่างมิรู้จักหยุดหย่อน เหลือทิ้งไว้ก็แต่วันวารในทรงจำ และในท้ายที่สุด เมื่อตัวตนซึ่งมักนิยมยึดถือกันด้วยความหลงว่าเป็นตัวเราของเรา ก็ปรากฏสถานะที่มิใช่ตัว มิใช่ตน โดยเด่นชัดแล้ว ความรู้สึกสัมผัสที่บุคคลจัดว่า เป็นความสุขและความทุกข์ ทั้งมวล ก็ล้วนเป็นความว่างเปล่า ดังหนึ่งเงาที่ตรึงจำ (ไม่ประวิสรรชนีย์, Facebook, 2016)

ในบันทึกความทรงจำส่วนของชาวบ้านนั้น พบว่า ได้มีการเข้ามาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องโดยรอบ โดยพบได้จากการสำรวจอายุมะพร้าวที่มีการทำประโยชน์อย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีการขังนักโทษ (2485-2488)

หลังปีพ.ศ. 2490 นายเอื้อม-นายโอ บุตรของนายศรีนวล บุญชัย ได้นำพาลูกๆ เข้ามาทำสวนมะพร้าวต่อ และเมื่อชาวบ้านหลายๆกลุ่มทราบข่าวว่า เรือนจำได้ถูกรื้อถอนออกไปแล้วก็ได้ทยอยเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกาะเต่า ส่วนลูกๆ ของนายล้อม มีเพชร ก็ได้เข้ามาทำประโยชน์ในที่ดินแปลงเดิมบริเวณอ่าวแม่หาด จนกระทั่งได้มีการออกกฎหมายที่ดินในวันที่ 1 ธันวาคม 2497 (สค. 1) ชาวบ้านเกาะเต่าที่รู้ข่าวได้กลับไปที่ดินเดิมทั้งเกาะสมุยและเกาะพะงันเพื่อแจ้งหลักฐานการครอบครองที่ดิน ทั้งเกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า (แต่ปรากฏว่าเกาะเต่าได้ถูกแจ้งครอบทั้งเกาะเสียแล้ว) หลังแจ้ง ชาวบ้านได้กลับมาทำสวนมะพร้าวและใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกาะเต่าตลอดมา โดยไม่ได้มีหน่วยงานราชการมาขับไล่หรือโต้แย้ง การเดินทางในช่วงแรกยังต้องเดินทางโดยใช้เรือใบ ในการเดินทางไปมา เลยมีคำกล่าวที่ว่า... ไปกับลม กลับกับคลื่น ถ้าไม่มีคลื่น ไม่มีลมก็ต้องแจว... ซึ่งบางครั้งใกล้ถึงฝั่งเกาะเต่าแล้ว ยังต้องกลับไปเริ่มต้นที่เกาะพะงันใหม่อีกรอบ กว่าจะมีการใช้รถยนต์เดินทางก็ประมาณปี 2503 ชื่อ “เรือเกล็ดทอง” ของตำรวจ ถัดมาก็ของ ตากี “เรือมัจฉาวารี” ทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น บางคนก็ทนกับการเดินทางฝ่าคลื่นลมไม่ไหวก็ได้ยอมแพ้อยู่ที่เกาะสมุย เกาะพะงันดีกว่า ดังคำกล่าวที่ว่าเหมือนเอาชีวิตมาทิ้งทุกรอบการเดินทางในยามคลื่นลม

ในปีพ.ศ. 2510 ได้มีการตั้งสำนักสงฆ์เกาะเต่า จนกระทั่งปี 2511 ชาวบ้านเกาะเต่าได้ขอให้ส่วนราชการมาจัดตั้งโรงเรียนบ้านเกาะเต่า เนื่องจากจำนวนประชากรเริ่มมีมากขึ้นและเพื่อความสะดวกแก่เด็กๆ บนเกาะเต่า มีการออกแรงตัดไม้ลากไม้ขนทรายมาร่วมก่อสร้างโรงเรียนกันคนละไม้คนละมือ และต่อมาได้มีการตั้งสถานีอนามัยเกาะเต่า

จากหมู่บ้านเกาะเต่า ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะสมุย ได้เติบโตขยายตัว จนกระทั่งมีประชากรรวมแบ่งได้เป็น 3 หมู่บ้านจึงประกาศขึ้นเป็นตำบลเกาะเต่า ในปีพ.ศ.2517 และตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า ในปีพ.ศ.2539 จนยกขึ้นเป็นเทศบาลตำบลเกาะเต่า ในปีพ.ศ.2551 ภายใต้อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมาตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงของชาวบ้านเกาะเต่าที่ได้ทำแต่เพียงสวนมะพร้าวและประมงเพียงทางเดียวมาตลอดก็ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนเริ่มรู้จักหลังเหตุการณ์พายุเกย์ ปี พ.ศ.2532 จนทางราชการก็เริ่มเข้ามาแจ้งเรื่องที่ดินเป็นที่ราชพัสดุในปี พ.ศ.2535 ซึ่งชาวบ้านได้มีการคัดค้านและเรียกร้องให้มีการพิจารณาตามหลักฐานข้อพิสูจน์ว่า เรือนจำมีการใช้ประโยชน์อยู่แค่เพียง 25 ไร่เท่านั้น

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล ทั้งแนวปะการัง ปลาอินทรี ปลาเก๋า ปลากระเบน ปลาจาระเม็ด ปลาข้างเหลือง ปลาโอ ปลาแดง (หัวปรง) เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว ยังมีหอยมือเสือ (ชาวหมู่บ้านมะเตือหวาน เกาะพะงันมักจะมาหาอยู่เสมอ) เต่า (จะขึ้นมาวางไข่ที่เกาะนางยวน) และมีพันธุ์ไม้พันธุ์ไม้ที่ขึ้นภายในเกาะก็มีต้นยาง ต้นตะเคียน ต้นพิกุล ต้นดีแคบ (ลักษณะผลคล้ายขนุน) ต้นกำขำ เป็นต้น

เกาะเต่าโดนพายุถล่มร้ายแรงถึง 2 ครั้ง คือ ช่วงพายุซिलลี และพายุเกย์ เมื่อเกิดพายุขึ้น เรือจะถูกพัดเข้ามาเกยชายฝั่งจำนวน 7-8 ลำ ต้นไม้ล้มไปเป็นจำนวนมาก (วาณิชย์เจริญ, 2551)

พายุที่ทำความเสียหายให้แก่เกาะเต่ามี 3 ครั้ง ได้แก่ พายุตะลุมพุก บ้านเรือนหลังเล็กๆ พังเสียหาย ต้นไม้ล้มเสียหาย พายุซิลลี และพายุเกย์ ที่มีบ้านเรือนพัง ต้นไม้เสียหาย (โชติช่วง, 2551) ก่อนพายุเกย์ปะการังยังมีความสวยงามอยู่มาก แต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยพายุเกย์ซึ่งทำลายปะการังเสียหายมาก (ชูเชิด, 2551)

ถึงแม้จะเสียหายไปอย่างมากหลังพายุเกย์ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวแบ็คแพคเกอร์ (Backpacker) ที่แสวงหาที่เที่ยวที่มีธรรมชาติสมบูรณ์เมื่อ 30 กว่าปีก่อน เกาะเต่าถือเป็นสวรรค์ของนักท่องเที่ยว ที่อาศัยดีดเรือประมงมาเยือนเกาะเต่าอันแสนไกลในอดีต และถ่ายทอดความประทับใจให้กับเพื่อนต่างชาติแบบปากต่อปาก จนปัจจุบันเกาะเต่ากลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การดำน้ำของนักดำน้ำกว่า 500,000 คนจากทั่วโลก

อย่างไรก็ดี จากการที่มีการใช้ประโยชน์ทางทะเลและเกาะเต่าจากชาวเกาะเต่า แรงงานต่างถิ่นต่างชาติ และนักท่องเที่ยวปีละประมาณ 300,000 -700,000 คนต่อปีต่อเนื่องมากกว่าสามสิบปี พบว่าทรัพยากรธรรมชาติมีความเสื่อมโทรม จากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนชาวเกาะเต่ามีข้อห่วงกังวลเป็นอย่างมาก เพราะความสมบูรณ์และความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติ ถือเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญของชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของเกาะเต่า เมื่อยี่สิบปีก่อน ทางชุมชนจึงรวมกลุ่มกันชื่อ กลุ่มเรารักเกาะเต่า ขึ้นมาเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติที่กำลังเสื่อมโทรมลง ต่อเนื่องกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ นักวิชาการ นักดำน้ำ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการทั้งภาคส่วนบนเกาะ ผ่านการทำกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลอย่างต่อเนื่อง จนทรัพยากรธรรมชาติได้ฟื้นตัวกลับมา และทุกภาคส่วนของชุมชนเกาะเต่ายังคงให้ความสำคัญในการพัฒนาเกาะเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการปลูกฝังให้กับเด็กนักเรียน คนรุ่นใหม่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร รีสอร์ท ร้านสะดวกซื้อ ร้านดำน้ำ เรือโดยสาร ร้านกาแฟ ทุกประเภทกิจการ เพื่อร่วมกันช่วยอนุรักษ์และใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อถนอมรักษาเกาะเต่าให้เป็นบ้านที่น่าอยู่ น่าเที่ยวและยั่งยืนส่งต่อให้ลูกหลานสืบต่อไปตราบนานเท่านาน

รวบรวม บันทึกและเรียบเรียง โดย
รัฐดา ลามหนุน และกิตติศักดิ์ บุญชัย⁵

23 เมษายน 2567

แก้ไข 10 สิงหาคม 2568

⁵ ขอสงวนการนำข้อมูลไปใช้ เนื่องจากต้องมีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงอีกครั้ง ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลเพื่อการจัดทำประวัติเกาะเต่า